

До спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01
Науково-дослідного інституту публічного
права (03035, м. Київ, вул. Г. Кірпи, 2-а).

ВІДГУК

**опонента на дисертацію Матусевич Аліни Леонідівни
на тему «Особливості адміністративно-правового захисту прав і свобод
дитини в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес; фінансове право; інформаційне право.**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Актуальність тематики захисту прав і свобод дитини в Україні є надзвичайно високою, оскільки на сьогоднішній день існує значна загроза відповідному інституту як ззовні країни – в результаті збройної агресії так і з урахуванням внутрішніх факторів і чинників, котрі формуються в умовах дитячої безпритульності та інших соціально-деструктивних факторів. Саме тому, це питання потребує комплексного опрацювання та врахування всіх деструктивних факторів крізь призму адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні з метою подальшої імплементації в національне законодавство.

Інститут захисту прав і свобод дитини в Україні є досить розгалуженим і поширює свою діяльність на цілу низку сфер правовідносин, а коло суб'єктів, що забезпечують захист прав і свобод дітей пронизує систему державного управління від найвищих органів державної влади, до регіональних і місцевих структурних підрозділів, до кола компетенції яких відносяться фрагментарні методи та способи захисту прав і свобод дитини в Україні.

Наведена вище актуальність поставленої перед собою проблеми А.Л. Матусевич, демонструє високий рівень наукової актуальності, а також вимагає комплексного підходу в здійсненні адміністративно-правової характеристики всіх важливих елементів досліджуваного питання.

А.Л. Матусевич, було проаналізовано чинне нормативно-правове підґрунтя, проведено комплексне досліджень, в якому із врахуванням останніх істотних змін адміністративного процесу, практики Великої Палати Верховного Суду, Конституційного Суду України, передового досвіду країн ЄС запропоновано комплекс сучасних знань стосовно захисту прав і свобод дитини в Україні.

Питання пов'язані зі захистом прав і свобод дитини, пронизують як українське так і міжнародне законодавство, що на нашу думку створює належний правовий зв'язок сформульованої в дисертації проблематики з нормативно-правовими програмами та концепціями. Найбільш тісно, зв'язок даного дослідження корелюється з такими документами, як: Концепція адміністративної реформи в Україні (Указ Президента України від 22 липня 1998 року № 810); Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019); Національна стратегія у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), а також Стратегія з прав дитини (2022-2027) «Права дітей в дії: від стабільної реалізації до спільного новаторства» (прийнята комітетом Ради Європи СМ(2021)168). Крім цього, дисертація відповідає зареєстрованій у Науково-дослідному інституті темі науково-дослідної роботи («Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 012U105390).

Мета дисертаційної роботи полягає у здійсненні комплексної характеристики особливостей адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, включно з напрацюванням ймовірних шляхів їх вирішення та розв'язання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації є науково-обґрунтованими. А.Л. Матусевич застосувала всі необхідні для досягнення поставленої мети

знання, що дозволило комплексно підійти до формулювання висновків і рекомендацій за результатами дисертаційного дослідження. Основну частину обґрунтування наукових положень обґрунтовується такими завданнями: надати характеристику поняттю та сутності адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини; дослідити права і свободи дитини як об'єкт адміністративно-правового захисту; встановити поняття, особливості та окремі аспекти правового регулювання захисту прав і свобод дитини в Україні; охарактеризувати напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні; дослідити систему й повноваження суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини; вивчити місце та роль Національної поліції України в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини; визначити сутність та зміст міжнародних норм захисту прав і свобод дитини в Україні; охарактеризувати міжнародне співробітництво в протидії викраденню дітей.

Методологічним базисом здійсненого дослідження визначається система загальнонаукових та спеціальних засобів, прийомів пізнання, застосування яких у їх складній сукупності дозволило реалізувати поставлену мету, що сприяло забезпеченню обґрунтованості, повноти, комплексності характеристики визначеного предмету дисертації і стало основою для надання науково достовірних і переконливих висновків та пропозицій. В основу методології дослідження покладено сукупність філософських, загальнонаукових, приватно-наукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання.

У дисертації було використано низку методів і комплексів методологій, що застосовуються в загальносоціальних науках, а також у юридичних дисциплінах і дозволяють якомога більш змістовно зрозуміти правову сутність юридичних явищ і процесів. Застосований комплекс методів уможливив знаходження відповідей на питання, пов'язані з предметом і об'єктом дослідження, а також деталізацію та визначення науково-практичного змісту відповідних висновків. В основу дослідження покладено: діалектичний метод

(котрий став у нагоді під час надання характеристики основним явищам і поняттям, пов'язаним із адміністративно-правовим захистом прав свобод дитини в Україні (підрозділ 1.1., 1.2., 2.1., 2.2., 3.1.), спеціально-юридичний метод (що уможливив аналіз термінів і понять пов'язаних із процедурою правозастосування (підрозділи 1.2., 1.3., 2.2., 2.3.), теоретико-юридичний метод (що фрагментарно було застосовано в процесі аналізу основних термінів і юридичних явищ, спираючись на позиції й думки учених і дослідників (підрозділ 1.1., 2.1., 3.1.), системний метод (під час формування почерговості аналізу юридичних явищ і елементів дослідження, формування його плану, а також викладу матеріалу структурних елементів (використано у всіх підрозділах), формально-логічний метод (аналізуючи всі юридичні явища, виключно поза політикою та як соціально-правові процеси (розділ 1, підрозділ 2.2., 2.3., 3.2.), інституційно-функціональний метод (котрий було застосовано під час аналізу функціонування різних суб'єктів правозахисту дитини в Україні та визначення меж їх компетенції (підрозділ 2.2.), порівняльний метод (що уможливив проведення паралелей і точних правових особливостей між функціонуванням національної системи захисту прав і свобод дитини та аналогічної – на міжнародному рівні (розділ 3).

Об'єкт і предмет дисертаційного дослідження, на мою думку сформульовані відповідно до вимог МОН України. *Об'єкт дослідження* – суспільні відносини у сфері захисту прав і свобод дитини в Україні. *Предмет дослідження* – особливості адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні.

Достовірність і новизна наукових положень, висновків та рекомендацій. А.Л. Матусевич, використала всі необхідні праці вітчизняних і зарубіжних вчених, що галузево чи комплексно здійснювали наукові дослідження у визначеній тематиці. Науково-практичний характер дисертаційного дослідження уможливорює подальше використання його висновків і рекомендацій у законодавчій діяльності та практичній діяльності

органів охорони правопорядку. Слід окремо підкреслити якість та обсяг опрацювання аналітичних, статистичних і емпіричних джерел, що дозволило автору критично висловлюватись, щодо окремих позицій учених, а також комплексно та системно аргументувати власне бачення.

Слід зазначити, що А.Л. Матусевич вдалося підкреслити актуальність досліджуваної проблематики також з точки зору сьогодення, з урахуванням суттєвих зовнішніх військових і внутрішніх соціальних загроз інституту прав і свобод людини і громадянина.

У першому розділі «Загальноправові основи адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні», автором проаналізовано: поняття та сутність адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини; права і свободи дитини як об'єкт адміністративно-правового захисту; поняття, особливості та окремі аспекти правового регулювання захисту прав і свобод дитини в Україні.

У другому розділі дисертації «Організаційно-правовий механізм здійснення адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні», автором аналізується: напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні; система й повноваження суб'єктів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини; місце та роль Національної поліції України в адміністративно-правовому захисті прав і свобод дитини.

У третьому розділі дисертації «Шляхи удосконалення адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні»», автором досліджено: сутність та зміст міжнародних норм захисту прав і свобод дитини в Україні; міжнародне співробітництво в протидії викраденню дітей.

Практичне значення отриманих результатів. Основні положення, пропозиції, рекомендації та висновки як теоретико-правового, так і прикладного змісту використовуються та можуть бути використані в: *науково-дослідній сфері* – для подальшого розроблення концептуальних проблем, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини в Україні, а також функціонування суб'єктів, що провадять таку діяльність (акт впровадження Науково-дослідного

інституту публічного права); *практичній діяльності* – для вдосконалення та підвищення ефективності функціонування суб'єктів захисту та охорони прав дитини в Україні, що покладається та відображається у функціонуванні органу державної влади – Національної поліції України; *освітньому процесі* – основні теоретичні та практичні висновки дисертаційного дослідження можуть стати основою або доповненням до матеріалів (курсів лекцій, навчальних програм у цілому чи програм семінарських занять) таких навчальних дисциплін як «Адміністративне право України», «Адміністративний процес», «Актуальні проблеми адміністративного права і процесу», «Взаємодія підрозділів Національної поліції з громадськістю», «Організаційно-правові основи діяльності Національної поліції», «Управління підрозділами Національної поліції» тощо (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ).

Дотримання академічної доброчесності. Матеріали дисертаційного дослідження є власним дослідженням автора в контексті заявленої тематики. Використані позиції, результати та інші наукові здобутки інших авторів мають посилання на відповідне джерело, що вказує на дотримання принципів академічної доброчесності.

Важливість для юридичної науки, одержаних автором дисертації результатів. Враховуючи комплексний підхід до виконання дисертаційного дослідження, значну кількість проаналізованої літератури, статистичних даних й емпіричних матеріалів, а також визнаючи значний науковий внесок А.Л. Матусевич у наукову розробку теоретичних та практичних засад у відповідній галузі, слід звернути окрему увагу на можливі не доопрацювання, що містить дисертаційне дослідження.

1. Автором у всіх підрозділах зазначається про необхідність нормативно-правового врегулювання окремих прогалин, що негативно впливає на функціонування інституту адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, що зазначається також у науковій новизні дисертаційного дослідження (с. 24-25). У той же час, звертаючи увагу на наявні пропозиції з

цього питання, що виражаються у публікації тез-доповідей на теми законодавчого вдосконалення окресленої проблематики, на мою думку остаточну крапку в цьому питанні поставила б розробка дисертантом принаймні проєкту Закону України щодо внесення змін до українського законодавства в частині гармонізації його з європейськими нормативними актами з цього питання, на тлі перспективного вступу України до ЄС.

2. В межах дисертаційного дослідження загалом та під час аналізу прав і свобод дитини як об'єкта адміністративно-правового захисту, автором зазначається, що «важливим в удосконаленні механізму адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини є забезпечення соціально-правового формулювання феномену дитинства, як важливого етапу становлення свідомості молодого громадянина, що в подальшому впливатиме на можливість та бажання виконання ним покладених обов'язків, щодо розвитку та захисту своєї держави». На мою думку, ще більш комплексно поглибило б відповідне питання дослідження думок і позицій міжнародних дослідників і вчених, щодо механізмів європейського судового захисту прав і свобод дитини, а також підходів до тлумачення цієї категорії крізь призму адміністративно-правового захисту.

3. Автором указується, що ним удосконалено «теоретичне уявлення про принцип найкращого забезпечення інтересів дитинства в системі освіти, котрий впливає на захист інтересів дітей-сиріт та дітей, які перебувають у несприятливих умовах існування та потребує визначення на законодавчому рівні (у частині фінансування витрат закладів освіти на утримання дітей-сиріт та прирівняних до них категорій за окремим кодом (статтею) у першочерговому порядку і повному обсязі відповідно до встановлених нормативів)». У той же час, висловлені висновки сформовані на підставі аналізу рішень судів і позицій дослідників і науковців. На мою думку, більш ґрунтовно та комплексно відповідні положення відображались би крізь призму проведеного власного

соціологічного опитування, що суттєво підкріпило б практичну складову зазначеного дисертаційного дослідження.

Водночас, зазначені зауваження носять дискусійний характер, а їх висловлення лише підкреслює наукову актуальність та демонструє критичну необхідність врегулювання окреслених дисертантом проблем.

ВИСНОВОК

Дисертація Матусевич Аліни Леонідівни на тему: «Особливості адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні» являє собою завершене самостійне дослідження, яке охоплює широкий спектр теоретичних та практичних аспектів проблем адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні. У результаті проведеного аналізу було отримано нові наукові знання, що сприяють розвитку адміністративного права та відкривають нові перспективи для подальших досліджень адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні. Практичне значення отриманих результатів підтверджується можливістю їх застосування у різних сферах, що підвищує їх актуальність та важливість для наукової спільноти та професійної діяльності.

Основні висновки та положення роботи Матусевич Аліни Леонідівни були сформовані на основі власних досліджень та практичного досвіду. Матеріал дослідження представлений цілісно, логічно та послідовно, що дозволило авторці повністю розкрити зміст обраної теми та успішно вирішити поставлені завдання. Авторка дотримувалася законодавчих норм щодо авторського права, надавши достовірну інформацію про результати своєї наукової роботи, використані методи досліджень та джерела.

Дисертація на тему «Особливості адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціалізації 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, здійснене на високому науково-

теоретичному рівні та представляє актуальне дослідження, у якому отримані нові науково обґрунтовані висновки, що вирішують конкретне наукове завдання, важливе для розвитку науки адміністративного права. Дисертація відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а здобувачка – Матусевич Аліна Леонідівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:
Керівник Департаменту
організації забезпечення діяльності
Бюро економічної безпеки України,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України

Олексій ДРОЗД